

AIVARS
KLAVIS

AIVARS KLAVIS

**Adiamindes
āksts**

**1.
VIŅPUS
VĀRTIEM**

821.174-3
Kl 232

Vāka dizaina autore *Natālija Kugajevska*

Grāmata sagatavota pēc 2005. gada izdevuma

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Aivars Kļavis, 2005

© Izdevums, mākslinieciskais noformējums

Apgāds Zvaigzne ABC, 2013, 2022

ISBN 978-9934-0-31-246-5

Lai gan darbā atspoguļoti pilnīgi patiesi notikumi un tas balstās uz vispārzināmiem vai mazākzināmiem vēsturiskiem faktiem, autors uzskata par nepieciešamu atgādināt, ka tas ir romāns, nevis pētījums par Vidzemes un Rīgas vēsturi vai kāda konkrēta cilvēka dzīvesgājumu.

1705. gadā krievu ģenerālfeldmaršals Šeremetjevs raksta savam valdniekam Pēterim vārdus, kurus vēlāk zinās, citēs vai pieminēs ikviens, runājot par 18. gadsimta sākumu Vidzemē.

“Man Tev jāziņo, ka visvarenais Dievs un vissvētā Dievmāte Tavu vēlēšanos piepilda: ienaidnieka zemē vairs nav ko postīt. No Pliskavas līdz Tērbatai... 38 verstis šaipus Pērnavas un no Rīgas līdz Valkai viss ir izpostīts, visas pilis ir sagrautas. Nekas nav atlicis, izņemot Pērnavu un Rēveli, un šur tur pa muižai pie jūras.”

Vēl pēc pieciem gadiem, nespējot ilgāk izturēt aplenkumu, padodas Rīga. Pilsētā plosās mēris, un drīz jau tā varā nonākusi visa Vidzeme. Daudzviet labi ja no katriem desmit cilvēkiem dzīvi palikuši trīs.

1710. gada 14. jūlijā grāfs Šeremetjevs svinīgi iebruc Rīgā.

Rātes un visu pilsētnieku vārdā viņu sveic Rīgas burggrāfs un pasniedz divas trīs mārciņu smagas zelta atslēgas, par to vēlāk pretī saņemot Pētera I spieķi, ar ko viņš pašrocīgi mēdzis sist nepaklausīgos. Toties Vidzemes muižnieki panāk, ka cars apstiprina Sigismunda Augusta privilēģiju, dāvājot tiesības, kādas tiem nekad agrāk nav bijušas. Viņi atgūst muižas, pievieno tām jaunas, dedzina brandvīnu un ceļ krogus. Ir sācies viens no visdrūmākajiem posmiem latviešu tautas vēsturē.

Acīmredzot kaut kad šajā laikā arī tapušas leģendas gan par Adiamindes ākstu, gan līvu virsaiti Vesiki, sauktu Perniģelis, viņa mazmazdēlu Sanderu Pernefogelu un, visbeidzot, brīvkungu Hieronīmu Kārli Frīdrihu fon Minhauzenu un Liepupes mācītāja Klēmaņa ģimenes mājskolotāju Garlību Helvīgu Merķeli.

Leģendas par to, kas mēs esam un vai patiešām mēs esam tie, kas esam.

I DAĞA

Brālis un māsa

Jau kuro gadu viņi dzīvoja mežā. Cik ilgi īsti, Ulla nezināja, tāpēc reizēm mēģināja to izdibināt, liekot uz būdas grīdas čiekurus.

– Tā bija auksta, bargā ziema. Pirmā, ko atceros. Es gulēju zem ādām, un mani visu laiku kratīja drudzis, – viņa pie sevis murmināja. – Toties nākamajā Tulls nodūra tik daudz bebru, ka vēl pavasarī ēdām to taukus. Bet pēc tam... Pēc tam mēs redzējām cilvēkus.

Un viņa uz brīdi apmulsā, svārstīdama sauļā trešo čiekuru, jo patiesībā tas nemaz nebija ziemā, bet gan vasarā. Tiesa, jau stipri uz rudens pusi, tomēr, vienalga, vasarā.

Tie bija liela auguma, ūsaini vīri mundieros ar spožām pogām, kas brida gar jūras krastu. Daži jāja zirgos un kļiedza uz tiem, kas gāja kājām. Toreiz Ulla nesaprata, kāpēc Tulls tā nobijās. Tik nobijušos meitene brāli nekad agrāk nebija redzējusi. Viņš aizspieda mātai muti, likdams apklust, un krietnu laiku abi nekustīgi gulēja smiltīs starp sīkajām priedītēm, līdz beidzot, kad viens ļaužu pulks pagāja garām, bet otrs vēl tikai vīdēja tālumā, puika raušus uzrāva māšeli kājās un abi metās bēgt. Zari sitās sejā, kājas ķērās aiz saknēm un ciņiem, aptrūka elpas, bet Tulls neļāva apstāties. Viņi tikai skrēja un skrēja.

Toreiz Ulla nesaprata, no kā brālis tā nobijās. Milzīgie ūsainie vīri mundieros ar spožajām pogām nemaz neizskatījās draudīgi. Drīzāk noguruši un vienaldzīgi. Vēl tagad meitene atcerējās, kā viņi tur brida pa smiltīm nodurtām galvām.

Kas no tādiem ko baidīties?

Tagad... Tagad Ulla zināja, ka no cilvēkiem jābaidās. Tagad Ulla bija redzējusi nodedzinātās sētas un to iemītņieku kaulus, uz kuriem sēdēja zili melnie, lielie kraukļi, un saprata, ka tieši no cilvēkiem jābaidās visvairāk.

Rādīdams postažu ar galvaskausiem, virs kuriem, abu iztraucēti, lidoja melnie kraukļi, Tulls teica, ka tieši cilvēki bijuši tie, kas nodedzinājuši ēkas un nobendējuši ļaudis.

– Kāpēc? – Ulla vaicāja.

– Tāpēc, ka pie cilvēkiem tā pieņemts.

– Kas pieņemts?

– Nogalināt vājākos, – Tulls strupi atbildēja.

– Kāpēc? – meitene turpināja iztaujāt brāli.

– To neviens nezina.

Jā, tagad viņa vairs nebrīnījās, ka arī Tullam, pat drosmīgajam Tullam, kuru ne lācis nespēja nobiedēt, bija bail no cilvēkiem.

Nākamajā ziemā, kad ozoliem nenobira lapas un plāna, plāna sniega kārtiņa te uzsniga, te atkal nokusa, viens tāds ķepainis, dusmīgi rūkdams, vairākas dienas staigāja ap viņu būdu, bet toreiz Tulls tikai meta būdas vidū degošajā pavardā kadiķu praulus un savā nodabā murmināja: “Prom, mežaini, pie citiem mežaiņiem!”

Un Ulla nolika uz būdas klona vēl vienu čiekuru.

Toties nākamā ziema bija tik barga kā neviena no iepriekšējām, ar dziļiem sniegiem un salu, ka vai acis sprāga no pieres laukā. Par laimi, Tulls, kuram pēdējos gados medībās veicās aizvien labāk, jau rudenī bija sažāvējis krietni daudz stirnas gaļas, bet Ulla slauca pie nodedzinātajām mājām atrasto govi, kas tagad mita aiz būdas, balķēniem apjotā nojumē.

Meitene atkal nolika uz grīdas čiekuru. Un tūlīt pievienoja tam nākamo. Pēdējo! Jo šajā ziemā nekas tāds īpašs vēl nebija atgadījies.

Tagad čiekuri, kuri pauda par kādu no aizvadītajām ziemām, bija sarindoti cits aiz cita, tomēr Ullai tik un tā netapa skaidrāks, cik tad īsti ilgi abi ar brāli nodzīvojuši te, mežā. Bet

galvenais – kā un kāpēc viņi šeit nonākuši? Tas bija jautājums, uz kuru meitene nekādi nespēja rast atbildi.

Kā un kāpēc?

Kaut gan tieši to gribējās zināt visvairāk, Tullam viņa neuzdrošinājās vaicāt. Ne tāpēc, ka brālis pēdējā laikā kļuva aizvien nerunīgāks, bet tāpēc, ka meitene baidījās – arī viņš varētu nezināt.

Bija sācies 1711. gads.

Pa karapulku izpostīto un mēra izkauto Vidzemi klīda vilku bari. Krāsmatas aizauga brikšņiem. Šajā zemē jau sen vairs nebija, ko ņemt, tāpēc tika izlaupītas pat kapsētas. Vējš pamazām iepurināja smiltis līvu sētas jūrmalā. Cilvēki, iztālēm ieraudzījuši citus, bēga neatskatoties, jo neko, izņemot vien postu un nelaimi, tie cits citam nevarēja atnest. Un tikai retu reizi pa ceļu gar jūru uz Pērnavas pusi caur Pernigeli aizjāja kāds ziņnesis vai, kučierim skaļi klieodzot, aizripoja pasta rati.

Tullu māsas niekošanās ar čiekuriem kaitināja. Galu galā viņa jau sen vairs nebija nekāds bērns. Teikt gan puisis neko neteica, jo, kopš abi nonāca mežā, vairāk klusēja nekā runāja un īsti labi jutās tikai, kad bija viens. Pat tagad, ziemā, augām dienām klīda apkārt, ja vien ārā neauroja putenis un sals nerāva elpu ciet. Savukārt vasarās viņš pazuda uz daudzām dienām, teikdams, ka dodas likt cilpas vai stirnas medīt, lai gan daļu laika pavadīja, slepus lavīdamies pa brikšņiem ap vietām, kur reiz mita ļaudis. No mājām, klētīm, rijām un laidariem tagad pāri bija palikušas vien dadžos un nātrēs ieaugušas drupas ar cilvēku un lopu kauliem, kuri baloja zālē ap tām.

Reizēm iztālēm Tulls redzēja arī dzīvus cilvēkus. Gan tādus pašus kā viņš, kas slapstījās mežmalās, nekad atklāti nešķērsodami klajākas vietas, gan ceļotājus, kas devās vienā vai otrā virzienā pa piejūras ceļu – zobeniem, musketēm bruņotus jātniekus un vairāku zirgu vilktas karieses, kuru

braucējus varēja ieraudzīt vien retu reizi. Parasti tikai tad, kad tie piestāja ceļmalā un, putekļu vērpetei noplokot, no ratiem izkāpušie kungi tresotos mundieros pazuda starp priedēm, bet dāmas, kupliem baltiem matiem, pietupās turpat grāvmalā, paraudamas uz augšu kruzuļotos lindrakus.

Pēdējā laikā cilvēkus varēja redzēt aizvien biežāk.

Aizvadītajā vasarā Tulls kļuva tik pārdrošs, ka vairākkārt zaudēja modrību, tāpēc daudz netrūka, ka teju, teju tiktu pamanīts. Vienīgi atmiņā ataustot mātes kļiedzieniem, viņš atcerējās par briesmām, kas draud. Par briesmām, kas draud ik uz soļa.

– Ņem mūsu, mūsu ņem! Bēdziet mežā. Uz meža būdu...
Un nedodieties nevienam rokās!

Saķēris māšeli aiz rokas, Tulls pāri rugainei skrēja uz purvu.

– Slēpieties mežā! Un nevienam nedodieties rokās, nevienam! – Vēl tagad ausīs skanēja mātes izmisīgais kļiedziens, kad jātnieki bija ielaiduši uguni jūmtā un tēvam, kurš, paķēris koka dakšu, metās tiem virsū, nocirtuši galvu. Vectēvs, to redzot, saļima pie kūts stūra, bet tēva galva, atraudamās no rumpja, vispirms it kā pacēlās gaisā, tad, nokritusi celiņa vidū, sāka ripot uz akas pusi.

Tulls skrēja, cik jaudāja, raudams mūsu sev līdzī.

Pēdējais, ko viņš atskatoties redzēja, bija tēvabrālis ar cirvi rokās, māte dārza vidū un pāris jātnieku, kas dzinās viņiem pakaļ.

Toreiz, dzirdot māti kļiedzam, Tullam bija pilnīgi skaidrs, kurp abiem ar mūsu jābēg. Redzēdams, ka līdz purvājam vēl tālu, bet jātnieki tuvojas, viņš pārmeta Ullu pār plecu un, kaut arī pašam zem tās svara ļima kājas, lauzās cauri kārkliem. Vēl brīdi varēja dzirdēt, kā aiz muguras lūst zari un sekotāju zirgi šļakstina rāvu, tad trokšņi pieklusa un sāka attālināties, jo, laikam sapratuši, ka bēgļus tik un tā nespēs panākt, vajātāji grieza zirgus apkārt, pamezdami bērņus likteņa varā. Viņi nezināja to, ko zināja Tulls. To, ka abi ar mūsu nebūt nav

pamesti likteņa varā, jo ceļš pāri purvājam ved pretī glābiņam. Un, ja vēl kādam no saimes būs laimējies izglābties, tad arī tas agrāk vai vēlāk nokļūs līdz meža būdai.

Būdu uzslēja vectēvs, kad Adiamindē paklida vēsts par krievu karaspēku, kas apkauj ļaudis un dedzina ciemus viņpus Gaujai. Tulls vairs neatcerējās, kas šīs ziņas atnesa.

Toties atcerējās, ka vectēvs teica:

– Karam kara tiesa. Tas nesaudzē nevienu, kurš pats sevi neprot nosargāt.

Pēc tam, neraugoties uz to, ka tēvs piktojās par izniekoto laiku, kad jāgādā iztika gan pašiem, gan lopiem, mazdēls ar vectēvu tumšām eglēm noaugušajā uzkalnā ne tikai uzslēja būdu ar pavarda vietu vidū, bet izraka arī pagrabu un sagādāja malku vismaz divām ziemām. Vēlāk pagrabā noglabāja pelnos apvārtītas žāvētas stirnu un cūku ciskas, rāceņus, miežu un zirņu kules, kā arī visu pārējo pirmajos mēnešos nepieciešamo, lai mežā paglābtos no bada un aukstuma. Paugura smilšainajā dienvidu nogāzē vectēvs apraka vairākus lokus ar bultām, medību šķēpus, kā arī citus ieročus, darbarīkus un mantas, bez kurām tur, mežā dzīvojot, nevarētu iztik.

Tomēr karš tovasar līdz viņiem neatnāca. Tas neatnāca arī ziemā, pavasarī un pat ne nākamajā vasarā. Tēvs domāja, ka tas neatnāks nekad un, mežā būdu ceļot, velti izniekots laiks. Toties vectēvs, par spīti dēlam, arī nākamajā vasarā turpināja darboties pie meža mājas celtniecības. Viņš uzlika tai pamatīgāku jumtu, nostiprināja sienas, ievēra lūkos kārtīgas durvis, noglabāja pagrabā atkal jaunus krājumus iztikai un zem eglēm ierīkoja vēl dažas meža dzīvei nepieciešamu mantu glabātavas.

Tagad jau ne tikai tēvs, bet arī pārējie saimes ļaudis pukojās, uzskatīdami šo darbošanos par vistīrāko niekošanos, bet, tā kā bijība pret vectēva sirmo galvu neļāva neko pretī bilst, vismaz ne tā, ka vectēvs to dzird, tad visi purpināja un pukstēja pa kaktiem. Lai gan no vectēva tik un tā neko nevarēja noslēpt.

Ne velti viņš pēdējā laikā tik bieži atkārtoja, ka, pārāk ilgi mierā dzīvojot, aizmirstas kara posts. Un vēl – vai tam!, kurš, domādams, ka šāda dzīve turpināsies mūžīgi, aizmirst gādāt par savu drošību. Cits neviens taču par to negādāšot.

Vectēvam, kā parasti, izrādījās taisnība.

Karš patiešām atnāca arī līdz viņiem. Karš atnāca rudenī. Pēkšņi un brīdī, kad cilvēki to vismazāk gaidīja.

Tā bija neliela, uz Vidzemes piekrasti īpaši sūtīta kara-spēka vienība, kas, galvenajiem krievu armijas spēkiem aiz-
ejot Rīgas virzienā, ieradās pa zviedru būvēto ceļu no Turaidas puses. Nesastapusi nekādu pretestību šajā mežiem klātajā, purvainajā un mazapdzīvotajā novadā, tā sadalījās sīkākās grupās, no kurām katra slepkavoja un laupīja uz savu roku, nemaz nesteigdamās doties tālāk.

Todien, pamanot pamalē dūmus, mājinieki nodomāja, ka muižas laukos dedzina salmus. Un, lai gan dūmi neslidēja pa zemi, bet cēlās debesīs, būdami tumšāki nekā parasti, to patieso cēloni visi saprata tikai tad, kad mežmalā parādījās pirmie jātnieki. Bet tad jau bija par vēlu.

Sprakšķēdams aizdegās jumts. Tēvs ar koka dakšu mēģināja stāties ceļā jātniekiem. Māte kļiedza, lai viņi ar Ullu bēg uz mežu. Tagad Tullam šķita, ka pagājusi vesela mūžība kopš tās dienas, un varbūt tieši tāpēc viņu kaitināja māsas niekošanās ar čiekuriem. Jo kā var mēģināt saskaitīt to, ko saskaitīt nemaz nav iespējams.

Pirmajā naktī neviens no mājiniekiem meža būdā, kā bija runāts, neieradās. Nogurusi no skrējiena pāri purvam un gājiena cauri mežam, Ulla gulēja svaigās, brāļa plūktās papardēs, bet Tulls, sēdēdams pie uguns plāna vidū, brīžam iekrita murgainā snaudā, no kura to ik pa brīdim izrāva kāds tāls kļiedziens vai soļu čaboņa ārpusē. Tomēr, kad pamodies viņš ieklausījās naktī, neko vairs nedzirdēja. Arī nākamajā dienā neviens neatnāca, tāpat kā aiznākamajā, bet, neraugoties uz nogurumu un bezspēku, naktī, vienalga, nevarēja

aizmigt. Viņš sēdēja pie uguns un gaidīja. Līdz beidzot saprata, ka gaida velti, ka viņi visi ir pagalam un neviens nekad vairs uz šejieni neatnāks.

Nē, Tullam nebija bail no meža vai dzīves meža būdā. Jau tolaik, kad būda vēl tikai tapa, vectēvs ņēma mazdēlu līdzi, un arī pagrabu, te, smilšainajā paugurā, tie izraka pa abiem. Nereti, lai nevajadzētu velti tērēt laiku, ejot uz mājām, Tulls ar vecotēvu palika nakšņot mežā. Un tad, eglu galotnēm rāmi virs galvas šalcot, viņš klausījās stāstus par senajiem laikiem. Par laikiem, kuros bija tik daudz pārestību, ļaunuma un viltus, ka tos nekādi nebija iespējams salīdzināt ar pašreizējo dzīvi, tāpēc tajos viss šķita daudz briesmīgāk nekā šodienā.

Viņš klausījās stāstos par Adiamindi, par lībiešu pili Adias upes krastā. Par Lemeselli starp lielajiem ezeriem, kuru vācieši nodedzinājuši un netālu uzcēluši savu mūra pili, bet ap pili sākuši pulcēties ļaudis un cēluši tur mājas, līdz tapusi pilsēta, kurā ik gadu pēc sveču dienas apmeties Rīgas bīskaps ar galmu. Tad pilsētā saradies cilvēku, ka vai nu. Dažu gadu pat divdesmit duči kungu vien. Neskaitot viņu ieroču nesējus, kalpus, zirgu puišus un istabmeitas. Ap sveču dienu sabraukuši Lemesellē, tie visi tur nereti nodzīvojuši līdz pat Vasarsvētkiem, ēzdami, dzerdami un uzdzīvodami uz nebēdu. Tā, ka apkārtnes zemnieki un zvejnieki neesot vien jaudājuši piegādāt visu nepieciešamo, kas glaunajiem kungiem, to kalpiem un lopiņiem pienācies. Esot dzirdēts stāstām, ka iztikai vien izlietots četrdesmit lastu rudzu un vēl piecdesmit lastu miežu maizei un alum.

– Padomā tik, piecdesmit lastu miežu maizei un alum, – vectēvs no tiesas brīnījās.

Bet Tulls lāgā nezināja, cik daudz tas ir – piecdesmit lastu, tāpēc viņš atšķirībā no vectēva neko daudz nebrīnījās. Saprata vienīgi, ka noteikti daudz, ļoti daudz. Tik daudz, ka viņam pat grūti to apjēgt.

Tomēr visvairāk zēnam patika stāsti par noslēpumaino Metsepoli, kuru neviens tā arī neesot spējis iekarot, līdz

beidzot, paklausot savam viltīgajam virsaitim, tā pati padevusies uzbrucējiem.

Virsaiti saukuši par Vesiki. Reizēm tas sevi esot dēvējis arī par Pernīgeli vai saucies abos vārdos uzreiz – Vesike Pernīgelis. Jo pils atradusies uz kraujas Liepupes krastā, bet Liepupe lībiski ir Pernīgele. Tātad – vīrs no Liepupes.

– Atceries! Per-ni-gele, – ik reizes, šo stāstu aizsākot, teica vectēvs. – Atceries?

Un tikai pēc tam, kad Tulls piekrītoši pamāja ar galvu, viņš stāstīja tālāk.

Stāstīja par to, ka atšķirībā no tuvākiem vai tālākiem kaimiņiem metsepoliešus barojusi jūra. Tieši tādēļ cēluši pilskalnu tik tuvu tai. Te, piekrastē, bijuši akmeņaini sēkļi un sēres, tāpēc miglainā laikā un vētrās uz tām gājuši bojā kuģi. Bet Liepupes pils iemītnieki pārtikuši no mantām, ko veduši jūrasbraucēji. Iesākumā vākuši to, ko izskalojuši viļņi un kas pašiem varētu noderēt. Vēlāk devušies pie kuģiem, kas bija uzskrējuši uz sēkļiem, un ar tajos atrasto apgādājuši kaimiņus, pretī ietirgojot sev nepieciešamās mantas. Kad ar to nepieticis un licies par maz, sākuši paši kāpās kurt uguni, lai jūrā maldinātu kuģus, kas gājuši uz Adiamindes vai kādu citu ostu. Tos, kuri, sekodami viltus bākai, uzskrējuši sēklī, izlauzījuši un jūrasbraucējus nogalinājuši. Katreiz uguni kūruši citā vietā, bet vienmēr starp Adias un Liepupes grīvām, jo tur tirgotājus ar precēm vislabāk varēts ievilināt lamatās. Tā nu ar laiku vasarās, ūdenim atkāpjoties, krasts daudzviet bijis gluži vai nosēts ar nogalināto kauliem. Līdz nākamajam rudenim, kad viļņi tos ieskalojuši atpakaļ jūrā. Bet pils pa tam lāgam kļuvusi aizvien varenāka un iemītnieki – bagātāki. Ne viņi, ne citi tuvākajā apkaimē dzīvojošie trūkumu neesot pazinuši pat visbargākajās ziemās. Līdz beidzot kļuvuši tik lepni, ka, nejaukdādami salaupīto izlietot, rakuši zemē un slēpuši pagrabos.

– Tagad mums par viņu grēkiem jāmaksā, – pabeidzis stāstu, vectēvs ik reizes piebilda. – Ar asinsnaudu jāatmaksā. Līdz pat pēdējam šiliņam par katru nokauto dvēseli.

Ko vectēvs domāja, pieminot asinsnaudu, Tulls toreiz nesaprata.

Toties tagad, naktīs, nespējot aizmigt un pie ugunskura gaidot ierodamies kādu no mājiniekiem, un ar katru nākamo nakti arvien skaidrāk apjaušot, ka gaida veltīgi, jo neviens nekad vairs neatnāks, beidzot šķita, ka nu viņš zina, ko nozīmē asinsnauda.

Nē, Tullam nebija bail no meža vai dzīves te, meža būdā, zem drūmi šalcošajām eglēm. Viņam bija bail no visa pārējā. Bail no cilvēkiem, bail no asinsnaudas, jo nevarēja taču zināt – tagad tā beidzot ir nomaksāta vai nav. Ja nav, tad pilnīgi iespējams – to nāksies maksāt arī turpmāk. Un, ja nāksies maksāt, tad cik ilgi? Un kas būs tie, kas to maksās?

Ceturtajā dienā Tulls atraka vienu no slēptuvēm. Rūpīgi iekšējais pelnos ogles un nobrīdinājis Ullu sēdēt klusu, viņš paņēma loku ar bultām, vieglo medību šķēpu un devās lūkot, kas noticis ar mājiniekiem.

Atpakaļ puisis gāja ar līkumu. Lai nojauktu pēdas, meta lokus un cilpas. Ilgi vēroja katru skrajāku vietu, līdz beidzot uzdrošinājās to šķērsot. Krietnu gabalu nobrida pa Mazupīti. Pats nesaprata, kāpēc tā dara, tomēr kāda iekšēja balss lika rīkoties tieši tā. Jo tuvāk mājām, jo biedējošāks klusums apņēma nācēju. Nedzirdēja nedz suņus rejam, nedz vistas kladzinām vai govīs maujam. Nedzirdēja neko no tiem neskaitāmajiem trokšņiem, pie kuriem savulaik bija tā pierasts, ka ikdienā tos nemaz nemanīja. Šo trūkumu varēja apjaust vien tagad, kad visapkārt valdīja mēms, stindzinošs klusums.

Smirdēja pēc deguma, pārorgļojušās gaļas un svilušas vilnas. Stāvēdams ievu krūmā, Tulls vēroja pagalmu. No ēkām nekas nebija palicis, izņemot laukakmeņus dzīvojamās mājas stūros, klona lieveni un lielo rijas krāsni. Tēva ķermenis gulēja turpat, kur dēls bēgot redzēja to nokrītam. Vienīgi pa taciņu aizripojušo galvu no ievu krūma nevarēja saskatīt. Zemi klāja vistu un zosu spalvas. Tēvabrāļa līķis atradās netālu

no lieveņa, bet vectēva – kūtskala krāsmatās, no kurām pret mākoņiem paslietas rēgojās pāroļļojušās govju kājas. Gandrīz nepakustēdamies, puisis nostāvēja ievu krūmā, līdz sāka krēslot. Tad sameklēja kapli, lāpstu un dārzā, kur zeme bija visirdenākā, izraka bedri, lai apglabātu nogalinātos. Pēc ilgākas meklēšanas viņš atrada visus. Arī māti saplēstās drēbēs, puskurlo Judžu, kas bija sadedzis dzīvojamā ēkā pie savas lāvas, un abus gājējus ar viņu pavasarī dzimušo zīdaiņi. Vienīgi Mari, kas šoruden grasījās iziet tautās, nekur neredzēja. Tulls jau grasījās bērt bedri ciet, kad atcerējās par tēva galvu. Tomēr, tumsā iztaustījis celiņu un zāli ap aku, viņš galvu tā arī neatrada. Nosolījies atnākt, kad būs gaišs, un to noteikti sameklēt, puisis pabeidza rakšanu.

Nu viņi visi bija pie vietas, izņemot Mari un tēva galvu. Nu viņi visi atkal bija kopā! Kaut arī zem bezgala plānas zemes kārtas, tomēr vismaz aprakti un atdoti Zemes mātei.

Kā tika solījis, turpmākajās dienās Tulls vairākkārt devās turp, kur reiz bija viņa mājas. Pēc katra šāda gājiena puisis atnesa dažādas vērtīgas un nepieciešamas lietas. Arī ēdamo no pagraba, kas brīnumainā kārtā kareivju iebrukuma laikā bija palicis neskarts. Vienīgi tēva galvu neizdevās atrast.

To viņš uzgāja tikai nākamajā pavasarī, kad sniegs bija nokusis, saule sākusi sildīt, palu ūdeņi jau saskrējuši grāvjos un pat krāsmatās starp nodeguļiem bija sadīgusi zaļa zāle. Kādu vakaru, kad visapkārt plauka un ziedēja, Tulls starp drupām saoda nelāgu smirdoņu. Smaka nāca no akas. Ieskatījies tajā, viņš ieraudzīja no lejas pretī veramies tēva seju. Uzblidusi, šķietami piepūstiem vaigiem un vaļējām acīm, tā peldēja ūdenī. Tumšbrūnās lūpas cieši sakniebtas. Mati, tāpat kā bārda, gandrīz nogājuši. To vietā palikušas tikai dažas garas šķipsnas pie deniņiem un uz vaigiem.

Tulls atspiedās pret grodiem. Ūdens noviņņojās, un galva sāka šūpoties tam līdzī, it kā, augšpēdus guļot, piekritoši mādama.

– Jā, tā esmu es. Jā, es. Te nu es esmu.

Puisis novērsa skatienu. Nekas viņu vairs nespēja pārsteigt, jo pa šo aizvadīto pusgadu bija redzējis pietiekami daudz. Vienīgi kaklā sakāpa nelabums un mutē iesitās vēmekļu garša, jo tas taču bija viņa tēvs. Bet par to, ka galva atradās akā, Tulls nebrīnījās. Arī citās mājās karavīri bija izklaidējušies līdzīgi. Dažviet pagalmos mētājās gabalos sacirsti un uzšķērsti lopi, no kuriem izņemtas tikai sirdis un aknas. Citviet cilvēki tikuši sieti pie zirgiem un vilkti verstīm tālu. Kādās mājās nogalinātie nezin kāpēc bija sasēdināti ap galdu dārzā un tiem priekšā noliktas tukšas dzērienu krūkas. Tomēr visdrausmīgākais bija skats, ko viņš ieraudzīja mājās viņpus Adias. Tur jauna sieviete un divas apmēram Tulla vecuma meitenes bija uzdurta uz aploka mietiem. Pēc tam puisis jau ne par ko vairs nebrīnījās, nekas viņā vairs nespēja izraisīt šausmas. Dvēsele, lai glābtu sevi, atsacījās just līdzīgu ciešanām. Vienīgi naid... Naid un bailes bija izjūtas, kas to nepameta pat miegā. Naid pret visiem pārējiem cilvēkiem un vienlaikus bailes no tiem.

Līdz pavasarim, kad akā tika uzīta tēva galva, viņš jau bija apstaigājis gandrīz visas sētas dienas gājuma attālumā. It visur redzēja vienu un to pašu posta ainu. Vienu un to pašu. Liķus un krāsmatas. Ar apbrīnojamu rūpību karavīri bija dedzinājuši māju pēc mājas un apkāvuši ļaudis, kuri tikpat apbrīnojamā bezpalīdzībā un vientiesībā bija ļāvuši sevi nokaut.

Tie, kuriem laimējās paglābties, pēc kāda laika parasti atgriezās. Bet arī karavīri atgriezās, it kā ne tikai zinādami par upuriem, kas tiem izsprukuši, bet arī paredzēdami viņu atgriešanos. Un tā, ziemei iestājoties, Adiamindē vairs nekūpēja neviens skurstenis un nerēja neviens suns.

Nedaudziem, līdzīgi kā Tullam ar Ullu, tomēr brīnumainā kārtā bija izdevies paglābties. Pagāja vairāki gadi, līdz kādu pavasari, kad zeme modās, nespēdami vairs ilgāk nosēdēt mežā, gluži kā gājputni un reizē ar gājputniem viņi atgriezās, lai sāktu visu no sākuma.

Tulls iztālēm vēroja to rosīšanos.

– Tu gribētu mājās? – reiz puisis, atgriezies no saviem klejojumiem, vaicāja Ullai.

– Kas tas ir – mājas? – meitene nesaprata.

Un Tulls aizveda viņu paskatīties uz kādu sētu, kurā bija atgriezušies ļaudis.

– Bet tie taču ir cilvēki, vai ne? – māsa nobijusies čukstēja.

– Jā, cilvēki.

– Tu teici, ka mēs dzīvojam mežā tāpēc, ka viņi var mūs nogalināt.

– Ne jau šie. Šie ir tādi paši kā mēs.

– Viņi nevar būt tādi paši kā mēs, – Ulla strīdējās pretī.

– Viņi nedzīvo mežā, un man ir bail no viņiem.

Varēja redzēt, ka meitene nemelo, ka tai patiešām bail, tāpēc Tulls, nezinādams, ko lai atbild, klusēja. Tāpat arī Ullai bija bail.

Bet jau aiznākamajā vasarā viņš tos cilvēkus, kurus abi toreiz iztālēm bija vērojuši, uzgāja mirušus. Un pats dīvainākais – neviens tos nebija nogalinājis. Viņi gulēja tikko uzcirstajā klētī, šausmu un sāpju izķēmotām sejām. Visapkārt vēl smaržoja pēc sveķiem un skaidām. Putekļi vizēja saules staros, kas ieplūda pa vaļā palikušajām durvīm. Uz klona mētājās kādam no rokām izšķukušas ūdens krūzes lauskas, virs durvīm, aiz sijas aizsprausts, kalta pīlādžzars. Un izskatījās, ka nāve tos visus pārsteigusi gandrīz vienlaicīgi. Varēja noprast – vēl pēdējiem spēkiem viņi mēģinājuši cits citam līdzēt, bet tā arī nebija spējuši nevienu glābt.

Līdzīgi ļaudis bija gājuši bojā arī citur. Puisis tos atrada gan uz lauka, gan ceļmalās, gan pašu sētās. Tikai pavisam nesen atgriezušies, tagad šie cilvēki gulēja ar mokās izvalbitām, neko neredzošām acīm, vērdamies pāri skrejošajos mākoņos. Uztūkušiem kakliem un rokām. Sakaltušām, aprepējušām un asiņainām lūpām.

Beigto bija tik daudz, ka neviens tos nejaudāja aprakt. Pa ceļu čīkstēdami ripoja rati, kurus vilka kaulains zirgēlis. Tiem

līdzās slāja vīrs pelēkā kapucē. Pāri ratu malām, gandrīz vilkdamās pa zemi, karājās tajos samesto miroņu rokas un kājas, bet kaut kur tālu, tālu ik pa laikam dobji nodunēja zvans.

Rudens pusē zeme atkal bija tukša un pamesta. Gluži kā toreiz, kad ļaudis izkāva svešinieku karaspēks. Savukārt ziemā nezin no kurienes uzklīda neredzēti lieli vilku bari, kas pārtika ne tikai no pussatrūdējušajām, sasalušajām cilvēku miesām un kritušajiem lopiem, bet sērsnā vajāja stirnas, līdz, nokoduši lielāko daļu no tām, arī paši aizklīda tālāk uz ziemeļiem.

Tas viss bija noticis pagājušajā vasarā.

Ullai par redzēto Tulls neko neteica, un Ulla jau neko arī nevaicāja. Šķiet, viņu pašreizējā dzīve pilnīgi apmierināja. Meitene slauca pamestajā sētā atrasto goteli. Vasarās purvā tai plūca un žāvēja grīslī, lauza zarus, ar ko barot ziemā. Lai lops ar savu baurošanu nenodotu abu atrašanās vietu, vasarās veda to ganīties uz purva salām, kurp ceļu zināja tikai viņi abi, bet ziemās... ziemās jau ne no viena nevajadzēja baidīties, jo viņi atradās pārāk tālu no cilvēku mājokļiem, lai kādam te kaut kas būtu meklējams.

Vismaz Ulla tā domāja. Tulls par to nebija tik pārliecināts.

– Tu par daudz baidies, – māsa sacīja, un viņai bija taisnība.

Atšķirībā no meitenes, kura dzīvi mežā uztvēra kā pašu par sevi saprotamu, tāpēc baidījās tikai tajās retajās reizēs, kad to nācās pamest, Tulls patiešām baidījās nepārtraukti.

Varbūt tāpēc, ka pa šiem gadiem bija pārāk daudz redzējis un piedzīvojis, bet varbūt tāpēc, ka atšķirībā no Ullas viņš atcerējās pilnīgi citu dzīvi. Dzīvi bez naida, dzīvi bez briesmām, kas draudēja ik uz soļa, dzīvi bez šīm mūžīgajām bailēm, kas ar laiku kļuva aizvien nomācošākas.

Pēdējā laikā Tulls, pretēji savam paradumam, vairs neklaiņoja apkārt, bet pameta būdu tikai galējas nepieciešamības dzīts, kad vajadzēja iet pārraudzīt cilpas vai doties medībās. Viņu māca bailes no neizskaidrojamā un nenovēršamā. Ja

cilvēku ļaunumu, to nežēlību varēja iepriekš paredzēt un tādējādi, pat nespējot novērst, vismaz no tā izvairīties vai paglābties, tad iepriekšējā vasarā redzētais bija kaut kas tāds, kas stāvēja visam pāri. Tas bija posts, kuru nevarēja izskaidrot, paredzēt un pretoties. Tā bija pati nāve, kas staigāja pa zemes virsu. Un tieši bezspēcība, sastopoties ar to, biedēja visvairāk.

Ulla par to neko nezināja, tāpēc Tulls viņu apskauda. Ne tikai apskauda, bet arī brīnījās par māsas bezrūpību, par to, ka viņa pati, neviena nemācīta, apguvusi visu meža dzīvei nepieciešamo un prata daudz ko tādu, kas pat Tullam pašam lāgā nevedās. Tikai pirms gadiem trim, vasarā, viņš uzzināja, ka māsa jau pavasarī uzrakusi zemi, sajaukusi purva kūdras un govju mēslus ar piekalnes smiltīm un iesējusi rāceņu sēklas, kuras tas rudenī joka pēc atnesa no kāda lauka. No kurienes Ulla mantojusi tādas zināšanas un prasmi, varēja tikai pabrīnīties. Tomēr visvairāk Tulls brīnījās, kā māsa pa šiem gadiem izaugusi un pārvērtusies.

Pirmo reizi puisis to pamanīja, kad ziemas rītā, izkausējusi uz uguns sniegu, Ulla noģērbās un sāka mazgāties. Viņa taču izskatījās tieši tāpat kā tās meitas, kuras Tulls bija vērojis upmalā mazgājam veļu vai peldamies.

– Ko tu tā skaties? – māsa vaicāja.

Tas puisi samulsināja vēl vairāk. Apjucis viņš pagriezās ar seju pret būdas sienu un mēģināja izlikties nedzirdam, kā, skaļi šļakstinādama ūdeni, turpat dažu soļu attālumā mazgājās Ulla. Tomēr to izturēt nemaz nebija tik viegli.

– Kas noticis? Ko tu tik savādi skaties? – māsa vaicāja vēlreiz, pati nedaudz pārsteigti nopētīdama savu kailo ķermeni, it kā redzētu to pirmo reizi.

– Nekas, – brālis atņurdēja.

Tomēr kopš tās reizes viņa izturēšanās pret Ullu mainījās. Izskatījās, ka Tulls vairās māsas tuvuma.

Sākumā tas Ullu pārsteidza un mazliet biedēja. Drīz vien viņa ar to aprada un vēlāk pat uzjautrinājās, redzot, kā Tulls tur staigāja apkārt drūms un sevī ierāvis vai arī gulēja,

izlikdamies aizmidzis, bet nebija ne aizmidzis, ne kā. Tikai skaļi šņāca un caur puspievērtajiem plakstiņiem vēroja meiteni. Tas bija tik smieklīgi, ka viņa reizēm tīšām mēģināja iekārtoties, lai, atrodoties puīša tuvumā, būtu pēc iespējas labāk apskatāma.

Nē, brāļa klātbūtnē Ulla vairs nemazgājās. Tomēr reizēm, slepus pārtverdama viņa skatienus vai arī tikai manīdama – Tulls to iztālēm vēro, meitene jūta, ka drēbēm nav nekādas nozīmes, jo bija tāda sajūta, ka brālis redz tām cauri.

Manot puīša skatienu ieduramies mugurā, pārslīdam pār krūtīm vai sastingstam starp kājām, meitene diezgan nekļūdīgi varēja pateikt, cik tālu atrodas viņš pats. Un, ja šādās reizēs spēja pietiekami ilgi novaldīties, nepaceļot acis, tad uzmetās zosāda vai tādi kā sīki drebuļi. Pavisam savādāki nekā no aukstuma. Tik silti un tiksmi, ka gribējās tos izjust vēl un vēl.

Ullai šķita, ka reiz jau piedzīvojusi kaut ko līdzīgu. Bet tas bija tik sen, tik sen, ka nevarēja atcerēties, vai tas patiešām kādreiz noticis. Un, ja noticis, vai tā maz bijusi īstenība.

Laikā, līdz kuram sniedzās meitenes atmiņa, šajā sīkās drumslās saskaldītajā pagātnē, viņi ar Tullu gulēja kopā, nevis kā tagad – katrs pie savas sienas. Viņi gulēja abi līdzās zem dzeltenīgas aitādas.

Akmeņu krautuvē, būdas vidū, gailēja uguns, tomēr tās sārtā blāzma nespēja klievēt tumsu.

Ulla cieši piespiedās brālim, un viņš, kā parasti noteicis: – Nu tad klausies tālāk, – iesāka stāstīt.

Tas bija bezgala garš stāsts, kuru Tulls teicās esam dzirdējis no vectēva, lai gan reizēm māsai šķita, ka stāstot viņš pats to sacer, skatīdamies būdas griestos. Ja arī ne gluži visu, tad vismaz lielāko daļu. Bet tāpēc jau šis stāsts par pili Liepupes krastā, kuru Tulls sauca par Metsepoli vai reizēm vienkārši par Liepupes pili, nebija mazāk aizraujošs. Vienīgi dažbrīd meitenei likās – viņš pats īsti nezina, kā to sauc. Pili Liepupes krastā. Bet arī tas nebija svarīgi.

– Tāpat kā zemniekiem, arī jūras laupītājiem rudens ir visīstākais ražas laiks, – brālis pavēstīja drūmā balsī un tūlīt turpināja: – Ja vasarās piekrastē iemaldījās pa retam kuģim un to pievilināšanai vajadzēja likt lietā daudz viltības, tad rudenos garāmbraucēji nepārtraukti iekrita līvu izliktajās lamatās.

– Kā tu to zini? – meitene vaicāja.

– Vectēvs teica, – Tulls atcirta. – Tu klausīsies, vai arī es tālāk nestāstīšu.

– Klausīšos.

– Labi. Tātad rudens bija īstais ražas laiks arī Metsepoles iemītniekiem. Jo viņi nepārtika vienīgi no tā, ko iesēja vai izaudzēja, bet arī no tā, ko nolaupīja. Galvenokārt no tā, ko nolaupīja. Lai gan reizēm par to vajadzēja maksāt ar pašu dzīvībām, tas tomēr bija tā vērts, jo viņi nepazīna trūkumu un dzīvoja daudz pārtikušāk nekā tie, kas strādāja no rīta līdz vakaram vienīgi savam vēderam. Viņi bija bagāti un vareni – ļaudis Liepupes stāvajā krastā. Tāpēc pārējie tos apbrīnoja un apskauda. Viņi cīnījās ar vislabākajiem zobeniem, jāja ar visātrākajiem zirgiem un ņēma par sievietēm tās skaistākās no skaistākajām.

– Ko nozīmē – ņemt par sievieti? – Ulla vaicāja.

Tulls brīdi domāja, tad pikti noteica:

– Tas nozīmē tikai to, ka vīrietis ņem par sievieti kādu sievieti.

– Kur viņš to sievieti ņem? – māsa nelikās mierā.

“Kur? Kur ņem?” puisis sapīcis domāja, mēģinādams atsaukt atmiņā visu, ko šajā sakarā zināja.

Diemžēl neko daudz viņš nezināja vis. Vienīgi, ka vēlāk vīrs ar sievieti kļūst par tēvu un māti. Bet, kur ņem sievieti, kur ņem sievieti... Tulls saspringti domāja. Domāja, domāja, līdz beidzot, kaut ko atcerēdamies, priecīgi iesaucās:

– Baznīcā!

Nu, protams, ka vīri sievieti ņēma baznīcā. Kur gan citur? Kā viņš to varēja aizmirst!

– Baznīcā, – Tulls vēlreiz atkārtoja.

Bet Ulla to vairs nedzirdēja, jo bija aizmigusi. Māsas cietie mati kņudināja puīša pakakli, tāpēc viņš atvirzījās tālāk un arī pats drīz sāka vienmērīgi šņākt.

Ulla vairs neatcerējās – tas bija nākamajā vakarā vai dažas dienas vēlāk, kad Tulls pastāstīja par savu atklājumu. Toties skaidri zināja – kopš tās reizes šī vīru un sievu padarīšana viņai vairs nedeļa miera.

Tagad, manīdama, kā Tulls to slepus vēro un puīša skatiens vairākas reizes glāsmaini pārslīd vēderam, it kā iztālēm mēģinot to noglāstīt, Ulla skaidri atcerējās, ka toreiz bija auksta diena. Tik auksta, ka viņa nemaz negāja laukā no būdas. Brālis pēcpusdienā zāgēja purva malā rudens vētrās izgāztās priedes. Atgriezās līdz ar krēslu. Paguris un nosalis. Kad abi palīda zem aitādas, viņš, piespiedis savas ledusaukstās plaukstas māsas vēderam, lai sasildītu, pateica, ka vīri sievas ņem baznīcā.

Tiesa, Ulla neatcerējās, ka būtu bijusi baznīcā. Tomēr tagad varēja diezgan skaidri iztēloties, kā sievas tur stāv, cita pie citas, un vīri nāk rindā, lai tās paņemtu. Un vēl Ullai nezin kāpēc likās, ka baznīcā noteikti jāizskatās tikpat skaisti kā starp milzīgajām eglēm, tepat aiz piekalnes, karstā vasaras dienvidū, kad visapkārt tvan sveķi, bet zem nokarenajiem, tumši zaļajiem zariem ir patīkami vēsi, jo tiem cauri spēj izlauzties tikai reti ieslīpi saules stari, kuros mirdzēdamas dejo priežu mušiņas. Sadevušies rokās, vīri ar sievām aiziet, pazuddami kaut kur bezgalīgajā mežā aiz koku stumbriem.

– Un ko viņi dara pēc tam?

– Kad pēc tam? – Tulls nesaprata.

– Nu pēc tam, kad vīri paņēmuši sievas. Ko viņi dara pēc tam?

– Neko, – brālis atbildēja. – Dzīvo kopā, ēd no vienas bļodas un guļ zem vienas segas.

– Bet mēs taču arī dzīvojam kopā, ēdam no vienas bļodas un guļam zem vienas segas. Iznāk, ka mēs arī esam vīrs un sieva.

– Nē, mēs nevaram būt vīrs un sieva.

– Kāpēc?

– Tāpēc, ka tu esi pārāk maza, – brālis samiegojies atbildēja.

Milzīgās egles ar nokareniem zariem un resniem, rokām neaptveramiem stumbriem, tepat aiz piekalnes, kur Ulla iedomājās karstā vasaras dienvidū baznīcu esam, dobji dūca vējā.

– Bet, kad izaugšu... Kad es būšu liela... Vai tad tu mani ņemsi par sievu? – viņa bijīgi vaicāja, tikai neviens neatbildēja, jo Tulla rokas uz meitenes vēdera bija sasilušas un viņš pats aizmidzis.

Tagad Ulla bija izaugusi. Viņi gulēja katrs pie savas būdas sienas. Retumis pārmija pa kādam vārdam, un dīvaini, ka stāsts par pilskalnu atausa atmiņā tikai pēc tam, kad, pie sakarsušajiem akmeņiem būdas vidū izģērbusies, lai nomazgātos, meitene pēkšņi pamanīja, kā Tulls uz viņu skatās. Skatās tā, kā nekad agrāk nebija skatījies. Skatās, acis nenovērsdams, un tajā pašā laikā – it kā būtu nobijies no tā, ko ieraudzījis.

Jo vairāk Ulla domāja par pagātņi, jo vairāk brīnījās, cik daudz atceras.

Kādu citu pēcpusdienu, kad ārā plosījās putenis un būdas durvis bija sniega aizpūstas, tāpēc tās nevarēja atvērt, brālis stāstīja tālāk par Liepupes lībiešiem un viņu virsaiti Vesiki, kas saucis sevi arī dzimtas vārdā par Pernīgeli.

Tulls stāstīja par to, kā vīri pievakarē pameta pilskalnu, jo pienāca ziņa par kuģiem, kas dodas uz Daugavgrīvu. To atnesa viens no ļaudīm, kurus Pernīgelis ik pavasari izsūtīja gar piekrasti meklēt viņu izskalatās mantas, uz sēkļiem uzskrējušos kuģus, vērot to kustību jūrā un redzēto darīt zināmu pils iemītniekiem. Šoreiz ziņnesis domāja, ka jūrasbraucēji drīz pēc krēslas iestāšanās nonāks iepretim Liepupei. Virsaitis izrīkoja vīrus, un tie steidza kurt kāpās ugunsurus un Liepupes grīvā gatavot laivas, lai dotos uzbrukumā.

Stāstot Tulls iekarsa aizvien vairāk, it kā viņš vēstītu nevis par senajiem laikiem, bet notikumiem, kas risinās tagad un tepat.

Ulla klausījās izklaidīgi, jo domāja pavisam par ko citu.

– Kas ir grīva? – meitene vaicāja.

– Kuš! Netraucē, – brālis viņu apsauca un turpināja stāstīt, kā karavīri, turēdami vienā rokā apkaltus ķekšus, bet otrā zobenus, gaidīja virsaiša zīmi, kas liecinātu, ka smagi piekrautie kuģi beidzot uzsēdušies uz sēkļiem. Kļuva aizvien tumšāks. Lietus un vējš pieņēmas spēkā...

Puiša seja piesarka. Acis piemiegusi, Ulla iesāņus viņu vēroja, domādama, kā būs, kad Tulls to baznīcā ņems par sievu.

...Tad tālumā parādījās vairākas sīksikas gaismiņas, kas viņšos te iemirdzējās, te atkal nodzisa. Dedziet uguni – kļiedza Pernīgēlis.

– Dedziet uguni! – iekļiedzās arī Tulls, it kā nevis Liepupes virsaitis, bet gan viņš stāvētu kāpās.

It kā viņš tur stāvētu, pilns naida, toties nepazīdams baiļu.

– Uguni! – cauri vējam un lietus šaltīm cits citam sauca vīri pie uguns kuriem. Sarušinājuši ogles, viņi uzmeta tām sausus, sveķainus zarus. Kuģi tuvojās. Pret viņu baltajām korēm jau iezīmējās to kontūras. Viens, divi, trīs, četri... Tas solīja varenu laupījumu.

Vēl mirklis, un pirmais no tiem uzskrēja sēklī. Tam sekoja otrais. Trešais, šķiet, beidzot aptvēra, ka tās ir lamatas, bet bija jau par vēlu. Vienīgi ceturtais, mēģinādams izvairīties, sagriezās šķērsām pret vēju. Tomēr aizbēgt nepaspēja, jo sēkļa viņi to apgāza. – Laivās! – rēca Pernīgēlis. – Kaujiet viņus!

– Laivās! – pietrūcies kājās, sauca arī Tulls. – Kaujiet viņus! Cērtiet! Nocērtiet tiem galvas! Nogaliniet! Neviens nedrīkst tikt krastā. Neviens nedrīkst palikt dzīvs.

Ulla, kas gandrīz jau bija izdomājusi, kā būs, kad Tulls viņu baznīcā ņems par sievu, kā smaržos egles, saulē vizēs priežu mušiņas un, visbeidzot, rokās sadevušies, tie abi aizies mežā, nobijusies skatījās uz brāli, kurš, vēl mirkli raustīdamies tādos kā krampjos un rokas pa gaisu vicinādams, kaut ko kļiedza, līdz bezspēkā atkrita uz dzeltenās aitādas segas.